

consell nacional de les dones de catalunya

DECLARACIÓ DEL CONSELL NACIONAL DE LES DONES DE CATALUNYA PER A LA CSW70

El Consell Nacional de les Dones de Catalunya (CNDC), que agrupa entitats, col·lectius i activistes feministes, s'uneix a les veus globals en el marc de la 70a sessió de la Comissió sobre la Condició Jurídica i Social de la Dona (CSW70). Amb aquesta declaració, reafirmem que l'accés a la justícia és un dret humà fonamental i que la seva absència constitueix una de les formes més devastadores de discriminació estructural. La justícia no és neutral quan ignora les relacions de poder i les desigualtats de gènere; per això exigim una transformació profunda que situï el feminisme al centre de tots els sistemes legals i institucionals.

Les dones, nenes i adolescents continuen trobant greus obstacles per accedir a la justícia a escala global. Persisteixen barreres legals i normatives que restringeixen drets fonamentals: discriminen les dones, especialment en l'àmbit del dret de família, on sovint se'ls limita la capacitat de decisió sobre matrimoni, divorci o custòdia, i en molts països l'accés a l'avortament segur continua sent restringit. Alguns encara permeten el matrimoni infantil i forçat, mentre que, en contrast, exemples com el del Tribunal Suprem de Mèxic mostren avenços en declarar inconstitucionals les restriccions a l'avortament.

També persisteixen barreres institucionals i judicials: molts operadors jurídics apliquen estereotips de gènere que revictimitzen i discriminen les dones, nenes i adolescents, alhora que es combinen amb prejudicis racistes, antigitanos, capacitistes o edatistes que agreugen la discriminació estructural. Especialment alarmants són les dificultats d'accés que afronten les dones trans i amb diversitat funcional. GREVIO (2024) alerta que les dones migrades són especialment vulnerables a la violència a causa d'estereotips racistes i de gènere, i insta a reforçar mesures de prevenció amb un enfocament comunitari i sostenible. Això es reflecteix en el fet que es qüestiona la paraula de les dones i menors en casos de violències masclistes, especialment sexuals, cosa que sovint es tradueix en arxivaments prematurs, denegació de protecció, minimització d'agressions i manca d'imparcialitat. El cas "La Manada" va evidenciar la necessitat de reformar el tractament judicial del consentiment, mentre que experiències com la del Canadà, amb tribunals especialitzats en violència de gènere, apunten a bones pràctiques.

Les barreres econòmiques i socials constitueixen un altre obstacle determinant. Segons l'informe OVIM (Observatori de Violències Institucionals Masclistes) 2024, es vulnera el dret de les supervivents a rebre indemnització, ja que molts jutjats desincentiven o ometen compensacions econòmiques en les sentències. Les dones amb menys recursos es veuen incapaces de sostenir processos llargs i costosos, i en contextos rurals o de conflicte han de recórrer grans distàncies per accedir a un tribunal. Alhora, alguns països, com Suècia i Noruega, han establert l'assistència jurídica gratuïta universal com a mesura d'accés.

Les barreres culturals i simbòliques continuen normalitzant la violència masclista i culpabilitzant les víctimes, perpetuant la impunitat i provocant l'estigmatització i l'aïllament de les dones que trenquen el silenci. Aquesta situació es veu agreujada per discriminacions interseccionals que pateixen dones migrades, racialitzades, amb discapacitat, lesbianes, bisexuals, trans i no binàries.

Les dones en situació irregular afronten barreres específiques: tot i que tenen dret a denunciar i sol·licitar protecció que pot donar accés temporal a un permís de residència i treball, sovint es perd si el procés s'arxiva o acaba en absolució, exposant-les a l'expulsió. GREVIO ha alertat del biaix institucional contra dones immigrants víctimes, assenyalant la dificultat d'obtenir ordres de protecció, la manca de dades desagregades

i la desproporció d'assassinats de dones migrades respecte del seu pes poblacional. Aquesta realitat genera por a denunciar, mentre que iniciatives com la de Portugal, on les víctimes poden denunciar sense risc de deportació, mostren camins possibles.

A més, denunciem que la violència institucional és una de les formes més invisibilitzades de violència i vulnera greument el dret d'accés a la justícia. Es manifesta quan les institucions que haurien de protegir drets, en lloc de fer-ho, acaben ignorant o maltractant mitjançant accions o omissions. Aquesta violència pot ser activa, amb decisions discriminatòries, negligències, revictimitzacions, denegació de protecció o aplicació del fals síndrome d'alienació parental, o bé passiva, amb inacció davant denúncies, manca de recursos o dilacions indegudes. Les seves conseqüències són la desconfiança envers l'Estat de dret, l'expulsió de dones del sistema judicial i un sentiment d'indefensió amb impactes emocionals, socials i econòmics que agreugen el dany inicial. Aquesta violència afecta especialment persones en situació de vulnerabilitat amb discriminacions múltiples. Exemples d'això són la repetició de declaracions sense protecció, la denegació d'ordres malgrat indicis clars de risc, la coincidència de víctimes i agressors en espais judicials, la concessió de custòdies i règims de visites a agressors, l'aplicació del fals Síndrome d'Alienació Parental (SAP) per retirar custòdies a les dones, la manca d'informació sobre procediments i la desconfiança sistemàtica en la seva paraula.

Catalunya és una de les comunitats autònomes on, de manera constant, els jutjats deneguen més ordres de protecció. El 2024, les ordres atorgades van ser del 48%, mentre que a la gran majoria de comunitats ronden entre el 60% i el 80%, segons dades del CGPJ.

Per tot això, el Consell Nacional de Dones de Catalunya exigeix la transformació urgent i profunda dels sistemes legals i institucionals, perquè el dret a la justícia sigui una realitat efectiva i no una promesa buida. Per això demanem:

Àmbit internacional i europeu:

- Garantir l'aplicació efectiva de la normativa internacional vigent vinculada al dret a una vida lliure de violències masclistes.
- Tipificació i reconeixement explícit de la violència institucional en tots els marcs legals nacionals i internacionals.
- Rendició de comptes dels Estats davant òrgans de drets humans quan no protegeixen adequadament les dones.
- Derogació immediata de lleis i polítiques que, en aparença neutres, produeixen efectes discriminatoris.
- Construcció de sistemes judicials inclusius i equitatius.
- Protecció de defensores de drets humans i activistes feministes.
- Instar els Estats a alinear les seves lleis amb la CEDAW i altres instruments internacionals.
- Exigir a la Unió Europea garantir una Directiva contra la violència de gènere ambiciosa i vinculant.
- Demanar a les Nacions Unides reforçar mecanismes de rendició de comptes.
- Despenalització i garantia del dret a l'avortament lliure, gratuït, segur i consentit.

Àmbit català i estatal:

- Garantir l'aplicació efectiva de la normativa estatal i catalana vigent vinculada al dret a una vida lliure de violències masclistes.

- Eliminació de l'ús d'estereotips de gènere, racials i interseccionals que perpetuen la discriminació i limiten l'accés a la justícia de dones, nenes i adolescents.
- Reforçar la prohibició del fals SAP i derivats, amb sancions a professionals i institucions que l'apliquin.
- Crear mecanismes independents de supervisió i sanció que garanteixin responsabilitats i reparació davant pràctiques institucionals discriminatòries, donant suport a iniciatives de la societat civil com l'OVIM.
- Implementar sancions a professionals i institucions que incompleixin els estàndards de diligència deguda en la protecció i assistència a dones, nenes i adolescents.
- Exigir sensibilització i formació contínua obligatòria a operadors jurídics i cossos de seguretat.
- Establir mecanismes de reparació integral per a víctimes de violències institucionals.
- Desenvolupar el dret a la reparació integral de víctimes de violències masclistes (restitució, indemnització, rehabilitació, satisfacció i garanties de no repetició i reparació simbòlica).
- Permetre que terceres persones físiques o jurídiques presentin queixes per violència institucional viscuda per dones, nenes i adolescents.
- Garantir accés universal i gratuït a assistència jurídica especialitzada en totes les formes de violència masclista, incloent-hi mares en situació de violència i retirada de custòdia.
- Garantir accés universal i gratuït a serveis de traducció i mediació cultural per a dones, adolescents i infants durant el procés judicial.
- Establir formació i capacitació obligatòria en diligència deguda, perspectiva de gènere i drets humans per a professionals de la carrera judicial, fiscalia, advocacia i cossos de seguretat.
- Eliminar barreres econòmiques, lingüístiques i territorials, i facilitar l'accés a habitatge protegit.
- Recollir dades desagregades amb perspectiva interseccional (per sexe, origen i altres categories) per visibilitzar la desprotecció i vulneració de les dones i adaptar polítiques públiques.
- Incloure dades sobre visites i custòdies concedides a pares investigats o condemnats per violència de gènere.
- Impulsar una justícia restaurativa i transformadora basada en perspectiva de gènere.
- Reconèixer i abordar la violència institucional com a forma de vulneració de drets.